KL-2029 Seat No.________

M. A. (Sem. III) Examination

November / December – 2017

Sanskrit : CC - 301

(કાદંબરી (મહાશ્વેતાવૃત્તાન્ત))

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડોનું ભાષાંતર કરો : ૧૪

(૧) आलोकमात्रेणैवापगतश्रमो दृष्टवा मनस्येवमकरोत्– अहो ! निष्फल मे तुरहमुखमिथुनानुसरणम् एतदालोकयतः सरः सफलतामुपगतम् । अद्य परिसमाप्तमीक्षणायुगलस्य द्रष्टव्यदर्शनफलम्. आलोकितः खलु रमणीयानामन्तः, दृष्ट आह्लादनीयानामवधिः, वीक्षिता मनोहराणां सीमान्तलेखा, प्रत्यक्षीकृता प्रीतिजनानां परिसमाप्तिः, विलोकिता दर्शनीयानामवसानभूमिः । इदमुत्पाद्य सरः सलिलम् अमृतरसमृत्पादयता वेधसा पुनरुक्तामिव नीता स्वसृष्टिः । इदमपि खल्वमृतमिव सर्वेन्द्रियाह्लादनसमर्थमतिविमलतया चक्षुषः प्रीतिमुपजनयति, शिशिरतया स्पर्शसुखमुपहरति, कमलसुगन्धितया घ्राणमाप्यायति, हंसमुखरतया श्रुतिमानन्दयति, स्वादुतया रसनामाह्लादयति ।

(२) तच्च पवनोद्धूतैः इतस्ततः समापतद्भिः केतकीगर्भधूलिपटलैः धवलीक्रियामाणकायः पशुपतिदर्शनहेतोर्बलादिव प्रतिपाद्यमानो भस्मव्रतम्, आयतनप्रवेशपुण्यैरिव परिगृह्यमाणः प्रविश्याद्राक्षीत् चतुःस्तम्भस्फटिकमण्डपिकातलप्रतिष्ठितम्, अचिरोद्धतैराद्रार्द्रद्रलशिखर गलज्जलबिन्दुभिः ऊर्ध्वविपाटित–चन्द्रबिम्बदलैरिव निजाट्टहासावयवैरिव शेषफणाशकलैरिव पाञ्चजन्यसहोदरैरिव क्षीरोदहृदयाकारैरूपपादितमौक्तिकमुकुटविभ्रमैः शुचिभिर्मन्दाकिनीपुण्डरीकैः कृतार्च्चनम्, अमलमुक्ताशिलाघटितलिङ्गम्, अशेषत्रिभुवनवन्दित चरणम्, चराचरगुरुं चतुर्मुखं भगवन्तं त्र्यम्बकम् ।

(३) अथ गीतावसाने मूकीभूतवीणा प्रशान्तमधुकररुतेव कुमुदिनी सा कन्यका समुत्थाय प्रदक्षिणीकृत्य कृतहरप्रणामा परिवृत्य स्वभावधवलया तपःप्रभावप्रगल्भया दृष्टया समाश्वासयन्तीव, पुण्यैरिव स्पृशन्ती, तीर्थजलैरिव प्रक्षालयन्ती, तपोभिरिव पावयन्ती, शुद्धिमिव कुर्वाणा, वरदानम् इवोपपादयन्ती, पवित्रतामिव नयन्ती, चन्द्रापीडमाबभाषे–स्वागतमतिथये, कथमियां भूमिमनुप्राप्तो महाभागः, तदुत्तिष्ठ, आगम्यताम्, अनुभूयतामतिथिसत्कारः इति । एवमुक्तस्तु तया सम्भाषण–मात्रेणैवानुगृहितमात्मानं मन्यमान उत्थाय भक्तया कृतप्रणामो भगवती । यथाज्ञापयसि इत्यभिधाय दर्शितविनयः शिष्यः इव तां व्रजन्तीमनुवव्राज ।

२ नीचेनामांथी कोईपण त्रण ससंदर्भ समजावो : १४

(१) दक्षाध्वरक्रियामिवोद्धतगणकचग्रहभयोपसेवितत्र्यम्बकाम् ।

(२) हन्त ! तावन्नेयं मां दृष्टवा तिरोभूता ।

(३) नास्ति खल्वसाध्यं नाम तपसाम् ।

(४) बलवती हि द्वन्द्वानां प्रवृत्तिः ।

(५) अदूरकोपा हि मुनिजनप्रकृतिः ।

३ कादम्बरीना साहित्य स्वरूप विशे चर्चा करो. १४

अथवा

३ कादम्बरी कथानो मूळस्रोत जणावी तेमां कविए करेला फेरफारो जणावो. १४

४ नीचेनामांथी कोईपण **बे** विशे नोंध लखो : १४

(१) कादम्बरी शीर्षक समजावो.

(२) अच्छोद सरोवरनुं वर्णन

(३) महाश्वेतानुं पात्रालेखन

(४) बाणनी वर्णनकला

૫ બે કે ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો. (ગમે તે **સાત**) ૧૪

(૧) બાણભટ્ટની કૃતિઓ કેટલી અને કઈ કઈ છે ?

(૨) સંસ્કૃત સાહિત્યના પ્રખ્યાત ગદ્યકાવ્યોના નામ આપો.

(૩) કાદમ્બરીની અધૂરી કથા કોણે પૂરી કરી હતી ?

(૪) મહાશ્વેતાના માતા-પિતાના નામ જણાવો.

(૫) પુંડરીકના માતા-પિતાના નામ જણાવો.

(૬) કાદમ્બરીના માતા-પિતાના નામ આપો.

(૭) પુંડરીકે કાનમાં શું પહેર્યું હતું ? તે કોણે આપી હતી ? પુંડરીકે તેનું શું કર્યું ?

(૮) કાદમ્બરીમાં પોપટના ક્યા ત્રણ જન્મો છે ?

(૯) સિદ્ધાયતન શું છે ? તે ક્યાં આવેલું છે ?

(૧૦) મહાશ્વેતાના વર્ણનમાં કવિએ ક્યાં બે લક્ષણો પર ભાર મૂક્યો છે ?

(૧૧) ચાંડાલ કન્યા કોણ હતી ? તે કોના દરબારમાં જાય છે ? શા માટે ?

(૧૨) કાદમ્બરીમાં કોની કોની પ્રણય કથા આલેખવામાં આવી છે ?